

задоволення скарги на порушення прав людини, суд або інший компетентний орган може призначити відшкодування завданих шкідливих наслідків. Це може включати компенсацію матеріальної та моральної шкоди, яка була завдана особі, а також понесених витрат на її захист [с. 73-78].

Одже, отримання доступу до справедливого та ефективного правосуддя, захист від насильства та дискримінації, свобода вираження та збирання інформації - це лише кілька прав людини, які мають бути захищені та забезпечені Національною поліцією. Тому, дотримання прав людини має бути ключовою складовою для органів та підрозділів Національної поліції, які мають робити все можливе, щоб захистити та забезпечити права людини відповідно до закону та міжнародних стандартів. Дотримання прав людини є важливою вимогою для належного функціонування правопорядку та демократичної держави.

1. Швець Д. В. Захист прав і свобод людини та громадянина - пріоритет діяльності національної поліції України. 2017. С. 13-15.
2. Циганко А. А. Захист прав і свобод людини і громадянина органами Національної поліції як елемент Національної безпеки. 2019. С. 249-252.
3. Кононець В. П., Циб І. С. Національна поліція, як основний суб'єкт забезпечення охорони прав і свобод людини. 2016. С. 73-78.

Ольга Мердова,
*завідувач кафедри адміністративно-
правових дисциплін факультету №2
Донецького державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДІЛНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Повномасштабні військові дії російської федерації проти України, які розпочалися з 24 лютого 2022 року, обумовили консолідацію зусиль всіх без виключення органів державної влади щодо збереження державної незалежності та територіальної цілісності України, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки. Наслідком такої ситуації стало введення правового режиму воєнного стану в Україні, що спричинило зміни в діяльності органів публічного адміністрування, у тому числі і Національної поліції України, та обумовило запровадження та забезпечення специфічних заходів в їх діяльності, наділення їх додатковими повноваженнями, виконання неспецифічних для певних органів функцій тощо [1, с. 200]. Особливих змін зазнала діяльність органів і підрозділів Національної поліції України на деокупованих територіях та територіях найбільш наближених до зони бойових

дій, яка обумовлена виконанням спеціальних службових завдань, не виключенням є і підрозділи дільничних офіцерів поліції, діяльність яких є найбільш наближеною до населення і спрямована на створення безпекового середовища на території обслуговування.

Зазначимо, що чинне законодавство під терміном «спеціальні службові завдання» визначає завдання, що виконуються територіальними (у тому числі - міжрегіональними) органами Національної поліції України, їх структурними і відокремленими підрозділами при реагуванні на надзвичайні ситуації, проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, відпрацюванні та уведенні в дію планів реагування на надзвичайні ситуації та/або при виконанні визначених законодавством України службових завдань у випадку уведення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану, а також виконанні завдань територіальної оборони та цивільного захисту в особливий період [2]. Однак, на жаль, жоден нормативно-правовий акт на сьогодні не розкриває змісту таких завдань, у тому числі і з урахуванням специфіки діяльності конкретного підрозділу поліції та територій, на яких реалізується поліцейська діяльність (деокуповані території чи території найбільш наближені до зони бойових дій).

За словами міністра внутрішніх справ України Ігоря Клименка «МВС напрацювало ефективний алгоритм роботи на деокупованих територіях». Що стосується діяльності поліції на деокупованих територіях, то за його словами працівниками поліції здійснюється оперативне і гуманітарне розмінування, стабілізаційні заходи і підсилена робота правоохоронних структур системи МВС [3].

Слід відзначити, що на сьогоднішній день термін «стабілізаційні дії» чи «стабілізаційні заходи» не є законодавчо визначеним, хоча активно використовується для визначення завдань діяльності поліції на деокупованих територіях.

Як зазначається в офіційних джерелах «Ключова мета стабілізаційних заходів – відновлення правопорядку та гуманітарної логістики в населених пунктах, звільнених від російських військ. Завдання поліцейських спільно зі Збройними Силами України та іншими правоохоронцями сил оборони – повернути місцевому населенню, яке перебувало під тимчасовою окупацією рф, відчуття безпеки та стабільності» [4].

З огляду на це, ми пропонуємо стабілізаційні заходи поліції на деокупованих територіях визначати як форму поліцейської діяльності, яка являє собою сукупність узгоджених та взаємозв'язаних за метою, завданнями, місцем і часом одночасних або послідовних заходів, які реалізуються органами і підрозділами поліції в межах визначеного функціоналу у взаємодії з органами публічного адміністрування, зокрема, військовими адміністраціями населених пунктів, та іншими правоохоронними органами для стабілізації оперативної обстановки на деокупованій території.

Діяльність дільничних офіцерів поліції на деокупованих територіях є

різноплановою і працівники зазначених підрозділів можуть залучатися до проведення таких заходів:

- виявлення осіб, що військовослужбовцями російської федерації та переховуються на території де окупованих територій, колаборантів та осіб, які вчиняли чи продовжують вчиняти різного роду правопорушення;
- документування воєнних та інших злочинів у складі слідчо-оперативних груп та спеціальних поліцейських мобільних груп;
- відновлення й забезпечення публічної безпеки та порядку шляхом демонстрації поліцейської присутності на таких територіях;
- участь в інших заходах, визначених керівництвом територіальних органів поліції.

Окремо слід зупинитися на особливостях діяльності дільничних офіцерів поліції на деокупованих територіях при реалізації ними заходів із відпрацювання житлового сектору у складі спільних груп з працівниками кримінального розшуку та представниками Служби безпеки України у формі поквартирного та подворового обходу, який є головним робочим інструментом, який дозволяє виявити значну частину воєнних злочинів, отримати необхідну оперативну інформацію, яка має значення для реалізації поліцейських завдань та функцій.

Під час реалізації зазначеного заходу дільничні офіцери поліції в обов'язковому порядку здійснюють такі дії:

- забезпечують здійснення верифікації населення, яке залишилося проживати на деокупованій території, визначають їх потреби в наданні необхідної допомоги;
- проводять перевірку документів у населення, що посвідчують їх особу, встановлюють осіб, документи яких втрачено чи знищено;
- проводять опитування осіб з метою з'ясування їх життєдіяльності під час окупації, життєдіяльності сусідів, знайомих, отримання інформації про колабораційну діяльність таких осіб, а також інформації про розташування у населеному пункті військовослужбовців країни агресора з метою подальшого встановлення доказів їх воєнних злочинів тощо;
- за добровільною згодою осіб здійснюють перевірку їх мобільних пристроїв на предмет наявності в них інформації, що може свідчити про наявність колабораційної діяльності.

Окремим напрямком діяльності дільничних офіцерів поліції, на нашу думку, є встановлення місця перебування/проживання осіб, відносно яких дільничними офіцерами поліції до окупації територій здійснювався превентивний (профілактичний) облік та адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі. Це пояснюється тим, що у випадку залишення таких осіб на деокупованих територіях дільничні офіцери поліції у найкоротші терміни повинні відновити реалізацію комплексу організаційно-практичних заходів із запобігання, фіксації та припинення правопорушень, контролю за поведінкою осіб із метою недопущення повторного вчинення

ними правопорушень, дотриманням установлених законодавством тимчасових обмежень та виконанням покладених зобов'язань; у випадку відсутності таких осіб, вживаються заходи щодо встановлення місця їх перебування, оскільки відповідно до положень чинних нормативно-правових актів «У разі зміни постійного місця проживання особи, стосовно якої працівниками поліції проводяться превентивні заходи, до підрозділу поліції за територіальністю у стислі строки надсилається відповідна інформація. Забороняється зняття з обліку особи, яка перебуває на превентивному (профілактичному) обліку та переїхала на нове місце проживання, без надходження з відповідного ТВП підтвердної інформації про поставлення її на профілактичний облік у зазначеному місці» [5].

Слід відзначити, що на деокупованих територіях реалізацію передбачених законодавством повноважень дільничні офіцери поліції здійснюють у тісній співпраці з працівниками інших підрозділів, як приклад, участь в організації заходів із добровільної здачі зброї та боєприпасів, участь у чергуваннях на стаціонарних та мобільних блокпостах тощо.

Підсумовуючи зазначимо, що функціонал підрозділів дільничних офіцерів поліції та пріоритети їх діяльності значно змінилися, і такий напрямок їх діяльності як профілактика правопорушень відійшли на вторинний план, що обумовлено необхідністю реагування на безпекові виклики обумовлені правовим режимом воєнного стану.

---

1. Мердова О.М., Мердов С.П. Участь Національної поліції України у забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. №4(81). Ч. 2. С. 200-205.

2. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації, у випадку уведення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: наказ МВС України від 31 жовтня 2016 року №1129. *Офіційний вісник України*. 2017. №14. Ст. 400.

3. Ігор Клименко: МВС напрацювало ефективний алгоритм роботи на деокупованих територіях / Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/igor-klymenko-mvs-napratsiuvalo-efektyvnyi-alhorytm-roboty-na-deokupovanykh-terytoriakh> (дата звернення 06.12.2023).

4. Поліція збільшила кількість нарядів на вулицях, - Ігор Клименко / Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/politsiia-zbilshyla-kilkist-nariadiv-na-vulytsiakh-igor-klymenko> (дата звернення 06.12.2023)

5. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад: наказ МВС України від 28 липня 2017 року № 650. *Офіційний вісник України*. 2017. № 70. Ст. 2136 (у редакції наказу Міністерства внутрішніх справ України від 18 травня 2022 року №301).